

kinder ombudsman

het beste besluit:
geef kinderen invloed

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Aan de leden van de Tweede Kamer
Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Per email: cie.vws@tweedekamer.nl

Geachte Kamerleden,

Op 11 november 2024 is het Wetgevingsoverleg Begrotingsonderdeel Jeugd. U gaat met de bewindspersonen in gesprek over de jeugdzorg. Als Kinderombudsman wil ik vanuit het perspectief van het kind u vragen aandacht te hebben voor een aantal onderwerpen waar ik mij zorgen over maak. Het gaat om de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg, de beschikbaarheid van passende zorg voor jeugdigen met complexe problematiek, de overgang naar volwassenheid, knelpunten in het stelsel en het gebrek aan invloed van kinderen en hun ouders als zij vragen om vrijwillige jeugdhulp. Ook vraag ik uw speciale aandacht om jeugdprofessionals optimaal te faciliteren, zodat zij dat wat we beogen, ook daadwerkelijk kunnen gaan doen.

Vooraf geef ik nog mee dat doordat de Voortgangsbrief Jeugd kort voor het debat verzonden is en omvangrijk is, ik in deze brief een selectie heb gemaakt van de meest relevante thema's vanuit het kinderrechtenperspectief.

De kwaliteit van de gesloten jeugdhulp en de beschikbaarheid van passende zorg voor jeugdigen met complexe problematiek

Het is goed dat de gesloten jeugdzorg wordt afgebouwd. Tegelijkertijd maak ik mij grote zorgen over de impact hiervan op de jeugdigen die nú in de gesloten jeugdzorg verblijven. Ook maak ik mij zorgen over het tekort aan passende zorg voor jeugdigen met complexe problematiek.

In [mijn brief](#) aan uw Kamer d.d. 27 maart 2024 heb ik mijn zorgen over de gesloten jeugdzorg al geuit.¹ Ik zie niet dat de situatie is verbeterd.

Kwaliteit in de gesloten jeugdzorg is niet op orde

Op basis van de bevindingen van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en wat ik hierover in mijn eigen praktijk hoor, kan gesteld worden dat de rechten van de jeugdigen in de gesloten jeugdzorg op dit moment ernstig onder druk staan. Zo stelt de IGJ "*dat de kwaliteit in de JeugdzorgPlus nog niet op orde is en dat de hulp nog onvoldoende passend is. ... De meeste aanbieders zijn er nog niet in geslaagd om volledig aan de per 1 januari 2024 aangepaste Jeugdwet te voldoen.*"²

Pagina 1/4

Datum

7 november 2024

Onderwerp

Inbreng KOM WGO Begroting Jeugd

Ons nummer

2103002

Uw brief

-

Uw kenmerk

-

Contactpersoon

Coby van der Kooi
T 070 850 69 55

Kinderombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
info@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

*De Kinderombudsman
is onderdeel van de
Nationale ombudsman*

¹ Brief van de Kinderombudsman aan de Tweede Kamer d.d. 27 maart 2024, nummer 198647

² Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2024): Zorgen om hulpaanbod voor jongeren met complexe problematiek. Eindrapport af- en ombouw JeugdzorgPlus)

Zolang passende zorg (van goede kwaliteit) voor jeugdigen met complexe problemen buiten de gesloten jeugdzorg niet of niet in voldoende mate beschikbaar en toegankelijk is, is de gesloten jeugdzorg voor deze jeugdigen soms de enige beschikbare vorm van hulp. De kwaliteit daarvan moet dan ook op orde zijn en blijven, en de hulp moet passend zijn. Daar hebben deze jeugdigen recht op en moeten ze ook op kunnen rekenen. Dit is een verantwoordelijkheid die breed gedragen moet worden, maar de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn – zoals duidelijkheid over het voortbestaan van een instelling, voldoende financiering, voldoende gekwalificeerde medewerkers – zijn niet op orde. Dit vraagt om veel meer regie vanuit de staatssecretaris.

Pagina 2/4

Ons nummer

2103002

Onvoldoende passende zorg beschikbaar voor jongeren met complexe problematiek

Verder constateert de IGJ dat *"buiten de gesloten jeugdhulp onvoldoende passende hulp beschikbaar is voor jongeren met complexe problematiek. De hulp die deze jongeren in de praktijk ontvangen, is van onvoldoende kwaliteit (onvoldoende bekwaam personeel, niet werken volgens professionele richtlijnen, te grote groepen, geen aansluiting met het onderwijs en wel inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen). Jongeren worden bij gebrek aan passend aanbod, geplaatst op plekken die niet passend zijn bij hun problematiek. Ook spelen wachtlijsten en uitsluitingscriteria bij aanbieders een rol."*

Wat de IGJ constateert zie ik (deels) ook terug in de signalen die bij de Kinderombudsman en de Nationale ombudsman binnenkomen op het gebied van de jeugdzorg. We zien nog steeds dat de jeugdigen die gespecialiseerde jeugdhulp nodig hebben, te maken kunnen krijgen met zeer lange wachtlijsten. Het behoeft nauwelijks toelichting dat 1,5 jaar wachten op een opname, verstrekkende gevolgen kan hebben voor de jeugdigen en het gezin. Zo hoor ik over jeugdigen die niet naar school of dagbesteding kunnen zolang er geen jeugdhulp beschikbaar is. Oftewel, dat het wachten op beschikbare passende zorg, feitelijk betekent dat ook het recht op onderwijs onder druk staat. Het gebrek aan passende zorg en onderwijs, zorgt voor extra druk op de gezinnen die het toch al moeilijk hebben. Ik wijs in dit verband ook op het recente rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid, waaruit blijkt dat sommige jeugdigen niet uit de Justitiële Jeugdinrichtingen kunnen uitstromen, omdat vervolgzorg niet beschikbaar is.³ Dit betekent dat zij langer dan nodig van hun vrijheid zijn beroofd, terwijl detentie voor jeugdigen een ultimatum remedium en zo kort mogelijk moet zijn. Dit is een (ernstige) schending van hun rechten en in strijd met het Kinderrechtenverdrag.

Overgang naar volwassenheid

Verder wil ik ook aandacht vragen voor de 18-/18+ problematiek. Ik krijg met regelmaat signalen over jeugdigen die bijna achttien jaar worden en jongvolwassenen, dat de jeugdzorg stopt of is gestopt zonder dat de vijf essentiële basisvoorwaarden op orde zijn. Het gaat om de Big 5 (support, wonen, school & werk, inkomen en welzijn).⁴ Ik vroeg hier al eerder

³ Inspectie Justitie en Veiligheid (2024): Pedagogisch uitgangspunt onder druk. Een onderzoek naar wachtlijsten in de jeugdstrafrechtketen.

⁴ De [publicatie](#) Samen Voor De Big 5, is aan de Tweede Kamer op 5 november 2024 aangeboden.

aandacht voor vanuit de coalitie Samen Verder.⁵ Het niet op orde hebben van de basisvoorwaarden, stelt jeugdigen direct op achterstand, met alle negatieve gevolgen van dien, zowel op de korte als langere termijn.

Pagina 3/4

De 18-/18+ problematiek staat al jaren op de agenda, maar ik zie juist een achteruitgang in plaats van een vooruitgang. Ik hoor dat het steeds lastiger wordt voor deze jeugdigen om verlengde jeugdhulp te krijgen. Dit verbaast mij, omdat verlengde jeugdhulp juist het uitgangspunt zou moeten zijn zolang de basisvoorwaarden nog niet op orde zijn. Ik realiseer mij dat er knelpunten zijn die oplossingen in de weg staan. Maar dit mag geen excuus zijn deze groep dan maar aan hun lot over te laten.

Ons nummer

2103002

Knelpunten als gevolg van het stelsel

Een ander knelpunt dat ik signaleer heeft te maken met stelselproblematiek. Hiermee doel ik op beleidskeuzes die op gemeentelijk niveau worden gemaakt en die zien op de inkoop van jeugdhulp en de hieruit volgende contractuele afspraken met jeugdhulpaanbieders.⁶ Ik krijg vanuit verschillende hoeken signalen dat bij de besluiten die hierover worden genomen en de contractuele afspraken, de belangen van kinderen lang niet altijd goed zijn onderzocht en meegewogen. Hierdoor ontstaat de situatie dat de belangen van kinderen niet daadwerkelijk voorop staan bij de besluiten die worden genomen. Ik illustreer dit met een voorbeeld uit de praktijk: een jeugdige die verschillende vormen van ondersteuning nodig heeft moet volgens de contractuele afspraken die de gemeente heeft gemaakt, bij één zelfde consortium van jeugdhulpaanbieders worden afgenomen. Echter, het aanbod van het consortium kan niet in alles voorzien, met als gevolg dat de jeugdige voor alle ondersteuning wordt overgedragen aan een ander consortium en hiervoor weer onder aan de wachtlijst komt. Ook hoor ik steeds opnieuw over jeugdigen die over moeten naar een andere jeugdhulpaanbieder, omdat de gemeente contracten niet verlengd met hun jeugdhulpaanbieder. Er wordt steeds vaker gewerkt met een of een paar hoofdaanbieders, die werken met onderaanbieders en die voor alle vraag naar jeugdhulp aan de lat staan. Mijn indruk is dat deze aanbieders een (te) grote rol en verantwoordelijkheid krijgen van de gemeente om de jeugdhulp op gemeentelijk niveau te organiseren. Ik vraag mij hierbij af of altijd voldoende duidelijk is voor alle partijen, wat ouders en jeugdigen daarin nog kunnen en mogen verwachten.

Onderzoek Participatie en Invloed in de jeugdhulp

Op 6 november 2024 bracht ik samen met mijn collega Nationaal ombudsman Reinier van Zutphen het rapport *Participatie vanaf de zijlijn uit*.⁷ We deden onderzoek naar de participatie- en invloedsmogelijkheden ervaringen van jeugdigen en ouders op de uitvoering van en het beleid in het vrijwillige kader van de Jeugdwet. Dit rapport is inmiddels via de griffier aan u toegezonden.

⁵ Zie ook de publicatie Samen Verder, Kinderen en gezinnen met complexe problemen samen verder helpen (2021) van de IGJ, NZA, RVS, Nationale ombudsman en Kinderombudsman

⁶ [Zie hiervoor ook de brief van de Kinderombudsman aan de Tweede Kamer d.d. 21 juni 2024 met kenmerk 2007876](#)

⁷ [Nationale ombudsman en Kinderombudsman \(2024\): Participatie vanaf de zijlijn. Rapportnummer: 2024/121 en KOM006/2024.](#)

Ons onderzoek laat zien dat ouders en jeugdigen te weinig invloed ervaren op hun eigen jeugdhulptraject. Ze worden onvoldoende betrokken bij de toegang tot (vrijwillige) jeugdhulp en bij de uitvoering ervan. Deze resultaten staan haaks op de behoorlijkheidsnormen voor participatie en het kinderrechtenverdrag. Maar ook op de uitgangspunten van de Jeugdwet waarin heel duidelijk staat dat participatie essentieel belangrijk is: er moet niet *over* kinderen en ouders worden gesproken, maar *met* hen over de hulp en ondersteuning die er nodig is.

Pagina 4/4

Ons nummer
2103002

In ons rapport doen wij een heel aantal aanbevelingen om ervoor te zorgen dat ouders en jeugdigen betere mogelijkheden hebben om te participeren in en invloed uit te oefenen op jeugdhulp. Navolging van deze aanbevelingen kunnen bijdragen aan minder druk op de jeugdhulpsector. Immers, als je als professional samen met ouders en kinderen tot goede keuzes komt, is de kans op een mismatch veel kleiner dan wanneer je ouders en kinderen aan de zijlijn laat staan. Wij richten onze aanbevelingen in eerste instantie vooral aan gemeenten. Tegelijkertijd hebben ook de staatssecretarissen een verantwoordelijkheid de participatie en invloed van ouders en jeugdigen te versterken, zowel in individuele jeugdhulptrajecten als in beleidsvorming. Zo kunnen de staatssecretarissen ondersteuning bieden in de juiste informatievoorziening aan ouders en jeugdigen over het proces, de rechten en mogelijkheden vanuit de Jeugdwet. Ook zie ik een rol voor hen in het aanjagen en stimuleren van de jongerenparticipatie op gemeentelijk niveau.

Afsluitend

In de Voortgangsbrief staan mooie woorden en niemand zal het oneens zijn met de analyses en ambities. Echter ook in eerdere brieven stonden mooie woorden. En toch zien we te weinig progressie. Daarom wil ik benadrukken dat het aankomt op implementatie. We weten dat voor ouders en jeugdigen, een goede jeugdprofessional die daadwerkelijk beschikbaar is, hen begrijpt, meedenkt en invloed geeft, bepalend is voor de ervaren kwaliteit van zorg en het slagen daarvan. Hierin investeren kan het verschil maken of uiteindelijk, gedwongen, een zwaardere vorm van zorg nodig zal zijn. Het kan zelfs het verschil maken tussen het gebruik maken van jeugdhulp en het vinden van ondersteuning in het niet-professionele netwerk. Daarom wil ik u dringend aangeven dat er nu voor gezorgd moet worden dat de professionals dat wat we gezamenlijk beogen, ook daadwerkelijk kunnen gaan doen. Zij moeten hierin optimaal gefaciliteerd worden. Zodat ze niet moedeloos worden van alles wat bij hen wordt neergelegd, zonder de randvoorwaarden om dit ook daadwerkelijk te realiseren.

Deze brief heb ik tevens verzonden aan de staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport en de staatssecretaris Rechtsbescherming.

Als u vragen heeft kunt u uiteraard contact opnemen met mijn kantoor.

Met vriendelijke groet,

Margrite Kalverboer
Kinderombudsvrouw